

Zabrze, 12 stycznia 2025 r.

Dr hab. n. med. Paweł Sowa Prof. SUM
Katedra i Oddział Kliniczny
Otorynolaryngologii i Onkologii Laryngologicznej
w Zabrze
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego
w Katowicach

Recenzja pracy doktorskiej
lek. Ewy Kucharskiej-Szewczyk

„Chirurgiczne leczenie patologii gruczołów ślinowych – analiza epidemiologii oraz wyników funkcjonalnych i onkologicznych na przestrzeni 10 lat w jednym ośrodku”

napisanej pod kierunkiem dr hab. n. med. Anny Rzepakowskiej jako promotora

Choroby gruczołów ślinowych są aktualnym problemem zdrowotnym, który w ostatnim czasie wydaje się przybierać na sile. Wiele ośrodków w Polsce i na świecie zauważa, w ciągu kilkunastu ostatnich lat, wzrost liczby zachorowań na nowotwory ślinianek, temat ten wpisuje się więc doskonale w obecne potrzeby. O ile w przypadku nowotworów złośliwych całkowite usunięcie gruczołu jest leczeniem z wyboru, o tyle w pozostałych przypadkach decyzja co do rodzaju leczenia i jego rozległości nie jest czasem oczywista. A choć dokonał się istotny postęp związany z bezpieczeństwem leczenia operacyjnego oraz diagnostyką, chirurgia gruczołów ślinowych nadal pozostaje wyzwaniem, szczególnie w przypadkach reoperacji. Nie bez znaczenia pozostaje tutaj duża różnorodność schorzeń związanych z gruczołami ślinowymi.

Doktorantka podjęła się analizy weryfikacji wskazań do leczenia chirurgicznego gruczołów ślinowych, oceny czynników morfologicznych i klinicznych oraz demograficznych u chorych wymagających reoperacji ślinianki przyusznej, a także ich wpływu na czas wolny od wznowy i rokowanie ze szczególnym uwzględnieniem nowotworów złośliwych. Doktorantka swoje badania oparła na podstawie 10-letniej dokumentacji Katedry i Kliniki Otorynolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego,

jednego z wiodących ośrodków otorynolaryngologii w kraju. Uważam, że podjęty temat jest niezwykle istotny z punktu widzenia klinicznego.

Przedłożona mi do oceny rozprawa liczy 60 stron i zawiera załączony cykl 3 publikacji, będący podstawą do ubiegania się o stopień naukowy doktora nauk medycznych. Artykuły zostały opublikowane na łamach recenzowanych, dobrze rozpoznawanych czasopism z zakresu otorynolaryngologii i onkologii laryngologicznej. Cykl jest spójny tematycznie. We wszystkich trzech pracach Doktorantka jest pierwszym autorem, a załączone oświadczenia współautorów wskazują na Jej wiodącą rolę w przygotowaniu publikacji.

Rozprawa rozpoczyna się typowo przygotowaną stroną tytułową, po której znajduje się strona ze słowami kluczowymi (w języku polskim i angielskim), spis treści oraz spis publikacji wchodzących w skład cyklu stanowiącego pracę dokorską. Sam cykl poprzedzony jest tabelą z wykazem skrótów oraz streszczeniami w języku polskim i angielskim. Następnie Doktorantka wprowadza nas do swojego cyklu krótkim 2-stronicowym wstępem, po którym następuje przedstawienie założeń pracy w 3 punktach. Po przedstawieniu kopii publikacji znajduje się dwustronicowe podsumowanie i wnioski łączące wyniki zawarte w cyklu publikacji.

Na zakończenie dołączona jest zgoda komisji bioetycznej oraz oświadczenia współautorów wszystkich prac o kluczowym wkładzie Doktorantki w przygotowaniu publikacji wchodzących w skład obecnego cyklu.

W pierwszej publikacji poddano retrospektywnej analizie dokumentację 1173 chorych leczonych chirurgicznie z powodu patologii dużych gruczołów ślinowych w latach 2010-2020 w Katedrze i Klinice Otorinolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Oceniano lokalizację, rodzaj histopatologiczny i rozmiar guza oraz dane demograficzne pacjentów. Dyskusję przeprowadzono porównując wyniki własne z dostępnym piśmiennictwem światowym. W prezentowanych wynikach dominowały schorzenia ślinianki przyusznej, a wśród nich nowotwory, głównie łagodne. Z nowotworów złośliwych najczęstszym był rak płaskonabłonkowy. Część wyników różniła się nieco od prezentowanych w piśmiennictwie polskim i zagranicznym, głównie dotyczących rozpoznań histopatologicznych nowotworów złośliwych. Zabrakło mi nieco próby podjęcia dyskusji w tym temacie.

W drugiej publikacji, poddano analizie poprzednio już dostępną dokumentację skupiając się szczegółowo na nowotworach złośliwych. Autorzy, dzięki zastosowaniu kryteriów włączenia i wyłączenia, które odrzucały nowotwory nie będące pierwotnymi zmianami gruczołów ślinowych, uzyskali podobne wyniki epidemiologiczne do uzyskiwanych w innych ośrodkach krajowych i zagranicznych. Najczęstszym nowotworem złośliwym był rak gruczołowo-torbielowaty, a drugim co do częstości gruczolakorak. Schorzenia te dotyczyły najczęściej ślinianki przyusznej. Poza lokalizacją oceniono poddano wiek, płeć, funkcjonowanie n. VII z uwzględnieniem rodzaju histopatologicznego guza oraz rozległość ingerencji chirurgicznej. Ponadto zaprezentowano szczegółowo cechy guza oraz klasyfikację TNM. Autorzy zwrócili uwagę na bardzo ciekawy fakt, iż wiek powyżej 65 r.ż. był istotnym czynnikiem ryzyka wznowy choroby, a jako możliwe przyczyny podali związane z wiekiem preonkologiczne czynniki biologiczne oraz możliwość deeskalacji w leczeniu chirurgicznym i uzupełniającym u tych chorych. Autorzy podejmują również dyskusję wyników swojej poprzedniej pracy, tłumacząc tak wysoki poprzednio odsetek nowotworów płaskonabłonkowych w swoim materiale. W wynikach tej publikacji zwracają uwagę częściej raportowane przerzuty do regionalnych węzłów chłonnych niż opisywane w prezentowanym piśmiennictwie z innych ośrodków. Proszę, aby Doktorantka podjęła próbę wyjaśnienia, z jakimi czynnikami może być to związane?

W publikacji 3 autorzy przedstawiają 10-letni materiał Katedry i Kliniki Otorynolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego dotyczący wszystkich reoperacji ślinianek przyusznych. Prezentują ostatecznie szczegółowe wyniki 72 chorych poddanych *re-parotidektomii* uwzględniając dane demograficzne, wskazania i rozpoznanie histopatologiczne oraz ilość reoperacji u danych pacjentów. Ponadto przedstawiają przed i pooperacyjną funkcję nerwu twarzowego oraz prezentują przypadki przemian gruczolaka wielopostaciowego w raka w gruczolaku wielopostaciowym. I ponownie, dzięki dużemu materiałowi Kliniki możliwe było przedstawienie niezwykle ciekawych wyników.

Wyniki przedstawione w cyklu publikacji zamieszczone są syntetycznie, w logicznym porządku, w tym również w postaci tabel i rycin, ułatwiających interpretację danych.

Dyskusje w załączonym cyklu prac prowadzone są ciekawie, przedstawiając konfrontacje własnych wyników z dotychczas dostępnymi publikacjami innych autorów i co

wartościowe prezentują krytyczne spojrzenie na prezentowane wyniki własne. Cykl publikacji zawiera dobrze dobrane pozycje piśmiennictwa, uwzględniające najnowsze światowe doniesienia.

W łącznym podsumowaniu i wnioskach Doktorantka dokonuje krótkiego, dwustronicowego streszczenia konkluzji i wyników swoich publikacji, zwracając uwagę na te najbardziej wartościowe, jak problem raka płaskonabłonkowego w śliniankach, czy wiek powyżej 65 lat w uważnym planowaniu leczenia u pacjentów ze złośliwymi nowotworami gruczołów ślinowych.

Podsumowując, w przedstawionym mi cyklu prac Doktorantka dokonała weryfikacji aktualnych wskazań do leczenia chirurgicznego schorzeń gruczołów ślinowych, oceniła strukturę epidemiologiczną pacjentów oraz przeanalizowała wyniki czynnościowe i onkologiczne po zastosowanym leczeniu chirurgicznym. Zwróciła szczególną uwagę na dwa istotne klinicznie aspekty związane z leczeniem chorych na nowotwory gruczołów ślinowych: trudności w leczeniu pacjentów w wieku starszym oraz konieczność dokładnej weryfikacji histopatologicznej niektórych nowotworów złośliwych. Ponadto zaprezentowany cykl wnosi istotny wkład w aktualizację danych epidemiologicznych, oceny morfologicznej i klinicznej guzów gruczołów ślinowych i co niezwykle istotne, ocenia czas wolny od wznowy oraz rokowania w przypadku nowotworów złośliwych.

Należy wspomnieć, że badania retrospektywne mają wielką wagę dla postępu, nauki i medycyny. Pozwalają zwrócić uwagę na fakty niezauważalne z perspektywy krótkoterminowej, a w szczególności na choroby o małej liczebności, jak nowotwory złośliwe gruczołów ślinowych. Ponadto pozwalają na ocenę wznów choroby nowotworowej. Istotne jest, aby wiedząc w kraju ośrodki, do których niewątpliwie należy Katedra i Klinika Otorinolaryngologii, Chirurgii Głowy i Szyi Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, dzieliły się swoim doświadczeniem na forum krajowym i międzynarodowym, czego przykładem może być prezentowany cykl publikacji.

Z obowiązku recenzenta przedstawiam następujące uwagi, które nie wpływają jednakże na wartość merytoryczną przedstawionego mi cyklu:

1. Autorka nie ustrzegła się drobnych błędów edytorskich, np. brak wyjustowania tekstu, czy należałoby bardziej starannie przygotować tabelę skrótów.
2. Zabrakło mi nieco usystematyzowania łącznego podsumowania i wniosków, tak aby dokładniej odpowiadały założeniom i celom rozprawy.

Stwierdzam, że przedstawiony mi do recenzji cykl publikacji jest pracą wartościową, wnoszącą szczególnie istotne informacje dla praktyki klinicznej. Rozprawa doktorska **spełnia warunki** określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (DZ. U. 2018 poz. 1668). Upoważnia mnie to do wystąpienia z wnioskiem o dopuszczenie lek. Ewy Kucharskiej-Szewczyk do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

